

**CONFERENTIE OVER DE TOETREDING
TOT DE EUROPESE UNIE
– REPUBLIEK MOLDAVIË –**

**Brussel, 12 juni 2026
(OR. en)**

AD 19/26

LIMITE

CONF-MD 2

TOETREDINGSDOCUMENT

Betreft: GEMEENSCHAPPELIJK STANDPUNT VAN DE EUROPESE UNIE
- Cluster 1: Fundamentele kwesties

TOETREDINGSONDERHANDELINGEN

Republiek Moldavië

GEMEENSCHAPPELIJK STANDPUNT VAN DE EU

(naar aanleiding van het onderhandelingsstandpunt van Moldavië AD 17/26 CONF-MD 1)

Onderhandelingscluster: 1

Fundamentele kwesties

met inbegrip van Werking van de democratische instellingen, Hervorming van het openbaar bestuur, hoofdstuk 23 - Rechterlijke macht en grondrechten, hoofdstuk 24 - Justitie, vrijheid en veiligheid, economische criteria, en hoofdstuk 5 - Overheidsopdrachten, hoofdstuk 18 - Statistiek, en hoofdstuk 32 - Financiële controle

Dit standpunt van de Europese Unie is gebaseerd op haar algemene standpunt voor de toetredingsconferentie met Moldavië (AD 11/24 CONF-MD 2) en is onderworpen aan de daarin vastgelegde onderhandelingsbeginselen, te weten:

- een standpunt dat door Moldavië of door de EU wordt ingenomen ten aanzien van een bepaald onderhandelingshoofdstuk laat het eventueel ten aanzien van andere hoofdstukken in te nemen standpunt onverlet;
- akkoorden – ook deelakkoorden – die tijdens de onderhandelingen ten aanzien van specifieke hoofdstukken worden bereikt, kunnen pas als definitief worden aangemerkt wanneer een geheel akkoord voor alle hoofdstukken is bereikt.
- Het EU-standpunt moet ook voldoen aan de in de punten 5, 11, 12, 32, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 49 en 51 van het onderhandelingskader vastgelegde eisen.

De EU moedigt Moldavië aan te zorgen voor verdere aanpassing aan het EU-acquis, en de effectieve uitvoering en handhaving daarvan voort te zetten, en in het algemeen al vóór de toetreding beleidsmaatregelen en instrumenten te ontwikkelen die zo nauw mogelijk aansluiten bij die van de EU.

De EU merkt op dat Moldavië in zijn standpunt (AD 17/26 CONF-MD 1) het op 3 juni 2026 voor cluster 1 geldende EU-acquis aanvaardt, en dat het land in staat is dit acquis vanaf de datum van toetreding tot de Europese Unie uit te voeren.

1. Werking van de democratische instellingen

De EU neemt er nota van dat Moldavië de grondslagen voor een **democratische staat** in zijn constitutioneel bestel heeft vastgelegd en dat het de consolidatie van zijn democratische instellingen voortzet. De EU is van oordeel dat het rechts- en institutionele kader gunstig is voor de organisatie van democratische verkiezingen. De EU verzoekt Moldavië gevolg te geven aan de resterende aanbevelingen van de OVSE/ODIHR en te zorgen voor verdere aanpassing aan de EU-wetgeving en de internationale en Europese normen. Tot de belangrijkste gebieden waarop verbetering mogelijk is, behoren de wetgeving inzake politieke reclame en de media tijdens verkiezingscampagnes, met name het rechtskader en de toezichtsmechanismen voor onlinemediën, alsmede de bescherming van journalisten tegen intimidatie en aanvallen. De EU neemt er nota van dat recente verbeteringen in de financiering van politieke partijen en campagnes tot een grotere algemene transparantie hebben geleid. Er zijn nog meer inspanningen nodig, onder meer om de capaciteit en de middelen van de centrale kiescommissie te versterken. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om zijn verkiezingen beter bestand te maken tegen buitenlandse inmenging, met bijzondere aandacht voor de bestrijding van witwaspraktijken en voor de regulering van campagnefinanciering.

De EU merkt op dat het Moldavische **parlement** een sterkere rol is toebedeeld. De EU onderstreept dat verdere inspanningen nodig zijn om de transparantie, verantwoordingsplicht, integriteit en algehele doeltreffendheid te vergroten. Dit omvat het verbeteren van de staat van dienst op het gebied van parlementair toezicht op onafhankelijke instellingen en het waarborgen van de tijdige en volledige bekendmaking van parlementaire activiteiten en besluiten, alsook van wetsontwerpen en begeleidende documenten. De vaststelling van de code voor de organisatie en werking van het parlement, alsmede van ethische regels zal de doeltreffende werking van het parlement en de integriteit van zijn leden verder ten goede komen.

De EU onderstreept dat het rechts-, regelgevende en institutionele kader voor **maatschappelijke organisaties** over het algemeen voorhanden is. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om te zorgen voor een doeltreffende bescherming van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, onder meer door aanpassing aan het EU-acquis inzake strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP). De EU onderstreept het belang van voortdurende inspanningen om de kwaliteit en transparantie van de openbare raadplegingsprocessen verder te verbeteren zodat ze systematischer en relevanter worden.

2. Hervorming van het openbaar bestuur

De EU merkt op dat het **strategisch kader** van Moldavië voor de hervorming van het openbaar bestuur gedeeltelijk is afgestemd op de EU-normen. De EU verzoekt Moldavië het bestaande kader te versterken op het vlak van monitoring-, rapportage- en evaluatiemechanismen en financiële duurzaamheid. De EU verzoekt Moldavië ook om, ruim vóór de geplande tussentijdse evaluatie, zijn strategie te actualiseren in het licht van de meest recente beoordeling van de hervorming van het openbaar bestuur door OESO/Sigma en de vaststelling van het groeiplan voor Moldavië.

De EU merkt op dat Moldavië zich gedeeltelijk heeft aangepast aan de EU-normen inzake **beleidsontwikkeling en -coördinatie**. De EU merkt voorts op dat de belangrijkste uitdagingen verband houden met de integratie van de EU-toetredingsgerelateerde beleidsvorming in de algemene overheidsplanning, een duidelijke taakverdeling op dat stuk tussen de centrale regering en de ministeries, en het opbouwen van de capaciteit van de ministeries om systematisch toezicht te houden op de uitvoering van het beleid en om in het kader van besluitvormingsprocedures regelmatig overleg te plegen en een empirisch onderbouwde aanpak te hanteren. Ter beperking van de risico's in verband met de vaak versnelde omzetting van EU-wetgeving verzoekt de EU Moldavië ernaar te streven om systematisch toezicht te houden op de uitvoering van recent aangenomen wetgeving en ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het wetgevingsproces en het vertrouwen van de belanghebbenden niet worden ondermijnd.

De EU neemt er nota van dat Moldavië zich gedeeltelijk heeft aangepast aan de EU-normen op het gebied van **personeelsbeheer in de openbare diensten**. De EU onderstreept dat de algemene architectuur voor op verdienste gebaseerde, transparante en selectieve aanwerving en loopbaanontwikkeling moet worden versterkt. De EU benadrukt voorts dat de cruciale hervorming van de regelgeving toegespitst moet zijn op een robuuste indeling van ambten in het ambtenarenapparaat en op het verminderen van de versnippering van het juridisch kader voor overheidsinstanties en -organen. De verantwoordelijkheden van de hoogste ambtenaren in de processen voor personeelsbeheer moeten duidelijk worden omschreven en geconsolideerd, zodat aanwervingen, bevorderingen, overplaatsingen en ontslagen gebeuren op een transparante, objectieve en op verdienste gebaseerde manier, en er een stabiele, geconsolideerde en transparante loonschaalstructuur bestaat ter ondersteuning van deze processen.

De EU merkt op dat Moldavië slechts in geringe mate is afgestemd op de EU-normen op het gebied van **organisatie en verantwoordingsplicht**. De EU verzoekt Moldavië hieraan een geconsolideerde uitvoering geven om ervoor te zorgen dat overheidsinstellingen verantwoording afleggen aan onafhankelijke toezichthoudende instellingen en aan individuele klagers. De EU merkt op dat Moldavië zich momenteel nog niet heeft aangepast aan de EU-wetgeving inzake interoperabiliteit van governancesystemen en de grensoverschrijdende verlening van digitale diensten, en zich gedeeltelijk heeft aangepast aan de EU-normen op het gebied van **dienstverlening**. De EU onderstreept dat de doeltreffendheid van e-overheid in het algemeen moet worden verbeterd, met name vanwege het lage aandeel actieve gebruikers in de bevolking. De EU onderstreept voorts dat het belangrijk is een vervolg te geven aan de aanvankelijke goede vooruitgang die is geboekt met de gebruikersgerichte verlening van openbare diensten via het éénloketsysteem in Moldavië, met name door middel van degelijk kwaliteitsbeheer om een hoogwaardige dienstverlening in het hele land te waarborgen. De EU neemt nota van de gedeeltelijke afstemming van het Europees interoperabiliteitskader op de EU-normen voor beheer van de overheidsfinanciën, met een beproefd juridisch en institutioneel kader.

De EU neemt er nota van dat Moldavië zich gedeeltelijk heeft aangepast aan de EU-normen voor het **beheer van de overheidsfinanciën** en dat het land beschikt over een beproefd rechts- en institutioneel kader voor dat beheer. De EU verzoekt Moldavië erop toe te zien dat zijn wetgeving in de praktijk wordt uitgevoerd, en zijn capaciteit te versterken met het oog op een transparant en doeltreffend gebruik van overheidsmiddelen. De EU onderstreept hoe belangrijk het voor Moldavië is om zijn begrotingskader voor de middellange termijn te versterken met een geloofwaardige financiële prognose en om zijn institutionele capaciteit voor de effectieve monitoring van begrotingsrisico's te vergroten. De EU verzoekt Moldavië het beheer van de overheidsinvesteringen te verbeteren in overeenstemming met de benadering voor een gemeenschappelijk projectkanaal. De EU verzoekt Moldavië de personeelscapaciteit van zijn administratie voor het beheer van de overheidsfinanciën uit te breiden om de efficiëntie van de uitbetaling van EU-financiering te waarborgen en zijn belastinginkomsten te verhogen. De EU moedigt Moldavië aan de transparantie van en het toezicht op het begrotingsproces te versterken, met name door ervoor te zorgen dat de begrotingsgegevens voor alle sectoren van de algemene overheid tijdig en regelmatig openbaar beschikbaar zijn, in overeenstemming met de ESR 2010-vereisten. De EU moedigt Moldavië aan een onafhankelijke begrotingsinstelling op te richten die de conformiteit van het begrotingsbeleid in het land moet waarborgen en monitoren.

3. Hoofdstuk 23 – Rechterlijke macht en grondrechten

De EU benadrukt dat het wetgevings- en institutionele kader van Moldavië gedeeltelijk is afgestemd op het EU-acquis en de relevante Europese normen voor de **werking van de rechterlijke macht**. De EU is ingenomen met de lopende ambitieuze doorlichtingsprocessen voor hooggeplaatste rechters en openbaar aanklagers, die erop gericht zijn de **onafhankelijkheid**, onpartijdigheid, verantwoordingsplicht, efficiëntie en professionaliteit van het rechtsstelsel te versterken. Moldavië moet op dit gebied aanzienlijke vooruitgang blijven boeken met voortgezette EU-financiering.

De EU neemt er nota van dat Moldavië beschikt over een rechts- en institutioneel kader waarbinnen de **verantwoordingsplicht** strikt wordt gereguleerd. Tegelijkertijd zijn verdere verbeteringen nodig om de tuchtrechtelijke bepalingen binnen het gerechtelijk apparaat te harmoniseren en de uitvoering ervan te waarborgen. De EU onderstreept dat Moldavië vooruitgang moet blijven boeken en dat het blijk moet geven van een solide staat van dienst op het gebied van consequente verantwoording en integriteit op alle niveaus van het rechtsstelsel. De EU verzoekt Moldavië de capaciteit, kwaliteit, transparantie en doeltreffendheid van de autonome organen, de Hoge Raad voor de magistratuur en de Hoge Raad van aanklagers en hun gespecialiseerde raden verder te versterken. Er moet worden gezorgd voor een consistent, transparant, onafhankelijk, selectief en op verdienste gebaseerd benoemingsproces voor doorgelichte leden van de belangrijkste justitiële en met vervolging belaste organen. De EU onderstreept dat Moldavië de procedurele autonomie van aanklagers moet versterken, onder meer door te zorgen voor een doeltreffend beroepsmechanisme tegen hiërarchische instructies en overplaatsingen, en dat het systeem van willekeurige toewijzing van zaken aan rechters en aanklagers moet worden versterkt in overeenstemming met de Europese normen. De EU neemt met voldoening nota van de recente actualisering van het rechtskader inzake grondwettelijke procedures door Moldavië en verzoekt Moldavië ervoor te zorgen dat dit kader wordt uitgevoerd in overeenstemming met de Europese normen.

Wijzigingen in het rechts- en institutionele kader hebben de **kwaliteit** van het rechtsstelsel versterkt, waaruit blijkt dat consequent moet worden gezorgd voor een toegankelijke, hoogwaardige en efficiënte rechtsbedeling. De EU verzoekt Moldavië vacatures in te vullen en personeelsstrategieën voor de rechterlijke macht te ontwikkelen die een alomvattende salarishervorming omvatten. Verwacht wordt dat de nieuwe structuur van de rechterlijke macht en van het openbaar ministerie wordt ingevoerd en dat er vooruitgang wordt geboekt met de digitalisering en de verbetering van de werking van het nationale instituut voor justitie, in overeenstemming met de aanbevelingen van de collegiale toetsing door TAIEX. Wat **efficiëntie** betreft, moet Moldavië de duur van gerechtelijke procedures verkorten, het afhandelingspercentage verbeteren, de achterstand in de behandeling van zaken verminderen en het gebruik van alternatieve mechanismen voor geschillenbeslechting bevorderen.

De EU merkt op dat het wetgevings- en institutionele kader van Moldavië op het gebied van **corruptiebestrijding** gedeeltelijk is afgestemd op het EU-acquis. Moldavië moet ervoor zorgen dat de gespecialiseerde instellingen voor corruptiebestrijding en andere betrokken instellingen die verantwoordelijk zijn voor corruptiebestrijding, voldoende institutionele capaciteit hebben en dat hun onafhankelijkheid en interinstitutionele samenwerking worden versterkt. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om het justitiële en het vervolgingssysteem voor corruptiebestrijding verder te versterken in overeenstemming met de EU-normen, onder meer door gespecialiseerde kamers voor corruptiebestrijding op te richten. De EU benadrukt dat Moldavië verdere vooruitgang moet boeken bij het opbouwen van een solide staat van dienst op het gebied van onderzoeken, vervolgingen en definitieve veroordelingen voor corruptie, met name in corruptiezaken op hoog niveau. Voorts moet Moldavië blijk geven van een geloofwaardige en consequente praktijk van het instellen van parallelle financiële onderzoeken, met inbegrip van inbeslagneming en definitieve confiscatie van vermogensbestanddelen. Wat de uitvoering betreft, moet Moldavië verdere vooruitgang boeken bij het aanpakken van straffeloosheid en bij de-oligarchisatie. De EU verzoekt Moldavië de coördinatie en efficiëntie van het kader voor corruptiepreventie te blijven versterken, onder meer door systematisch en doeltreffend gevolg te geven aan de aanbevelingen van de Groep van Staten tegen Corruptie (Greco) van de Raad van Europa, de OVSE/ODIHR en de OESO, te zorgen voor verdere afstemming op het EU-acquis inzake de bescherming van klokkenluiders, en het systeem voor vermogensaangifte te versterken. Voorts verzoekt de EU Moldavië voortdurend uitvoering te geven aan het beleidskader voor corruptiebestrijding, met inbegrip van het mainstreamen van corruptiebestrijding, specifieke beoordelingen en contextspecifieke **concrete** maatregelen gericht op de bestrijding van corruptie in de meest kwetsbare sectoren zoals overheidsopdrachten, staatsbedrijven, douane en belastingen, justitie en rechtshandhaving, en infrastructuur.

De EU merkt op dat het rechts- en institutioneel kader van Moldavië gedeeltelijk is afgestemd op het EU-acquis en de Europese normen inzake de **grondrechten**, en benadrukt dat de uitvoering ervan nog verbetering behoeft om het genot van de grondrechten in de praktijk door iedereen te waarborgen, onder andere door meer uitvoering te geven aan uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en door de capaciteiten van onafhankelijke instellingen op het gebied van de grondrechten te versterken, mede met het oog op de uitvoering van het actieplan inzake mensenrechten.

De EU stelt vast dat het rechts- en institutioneel kader met betrekking tot de preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling en het **gevangenisstelsel** over het algemeen voorhanden is, maar dat bepaalde aspecten niet voldoen aan de Europese normen op dit gebied. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië dat het de detentieomstandigheden verder zal verbeteren. De EU onderstreept dat er inspanningen nodig zijn om de uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op dit gebied uit te voeren en om gevolg te geven aan de aanbevelingen van het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen, door het aanpakken van overbevolking, ontoereikende medische diensten, preciaire levensomstandigheden, geweld tussen gevangenen en het informele hiërarchische systeem onder gedetineerden.

De EU stelt vast dat het rechtskader van Moldavië met betrekking tot de **bescherming van persoonsgegevens** grotendeels is aangepast aan de algemene verordening gegevensbescherming. Er moeten nog inspanningen worden geleverd om het rechtskader volledig af te stemmen op de richtlijn gegevensbescherming bij rechtshandhaving en om de capaciteiten van het nationale centrum voor gegevensbescherming te versterken.

De EU merkt op dat het rechts- en institutioneel kader van Moldavië met betrekking tot de **vrijheid van meningsuiting** is gewaarborgd, maar dat het rechts- en institutioneel kader voor de media verder in overeenstemming moet worden gebracht met het EU-acquis en de Europese normen. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om zijn wetgeving aan te passen aan de EU-richtlijn en de EU-aanbeveling ter bestrijding van het gebruik van strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP's) en om zich verder aan te passen aan de richtlijn audiovisuele mediadiensten van 2018 en aan de Europese verordening mediavrijheid en de digitaaldienstenverordening. De EU onderstreept dat de transparantie van het mechanisme voor de opschorting van mediavergunningen dat is ingesteld bij wijzigingen van de wet inzake strategische investeringen, moet worden verbeterd en in overeenstemming moet worden gebracht met de EU- en internationale normen. De EU benadrukt voorts dat Moldavië zich moet blijven inspannen om de capaciteit van de Audiovisuele Raad en de economische en financiële duurzaamheid en onafhankelijkheid van de publieke omroep te versterken. Ook moet het de transparantie van media-eigendom en de operationele doeltreffendheid van het Centrum voor strategische communicatie en bestrijding van desinformatie vergroten. De EU onderstreept dat Moldavië journalisten moet beschermen tegen alle vormen van intimidatie en moet zorgen voor een efficiënte en doeltreffende rechtshandhaving en gerechtelijke follow-up in gevallen van geweld, intimidatie en pesterijen tegen journalisten. De EU verzoekt Moldavië het recht op vrijheid van vereniging en vergadering verder te versterken overeenkomstig de EU- en Europese normen.

Wat **gendergelijkheid en non-discriminatie** betreft, heeft Moldavië gezorgd voor gedeeltelijke afstemming op het EU-acquis, en neemt de EU nota van de plannen van Moldavië om te zorgen voor afstemming op de EU-richtlijnen inzake minimumnormen voor gelijkheidsorganen. De EU benadrukt het belang van volledige aanpassing aan het EU-acquis inzake gendergelijkheid en de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Daarnaast beveelt de EU aan de interinstitutionele coördinatie op het gebied van gendergelijkheid te verbeteren, ook wat betreft gendermainstreaming. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om de gespecialiseerde hulpdiensten voor slachtoffers van geweld uit te breiden en te verbeteren, en benadrukt dat het belangrijk is toe te zien op de voortdurende beschikbaarheid en de duurzaamheid van deze diensten. De EU onderstreept dat de nationale wetgeving in overeenstemming moet worden gebracht met de EU-wetgeving op het gebied van gelijkheid en non-discriminatie. De EU benadrukt tevens dat de uitvoering van de antidiscriminatiewetgeving en de handhavingscapaciteit van de Gelijkheidsraad moeten worden verbeterd. Moldavië wordt aangemoedigd ervoor te zorgen dat gegevens worden verzameld over discriminatie, uitgesplitst naar de aard van het vooroordeel en het type strafbaar feit, waarbij onder meer seksuele gerichtheid en genderidentiteit worden bestreken. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om een gestandaardiseerd systeem in te voeren voor het verzamelen en analyseren van gegevens over het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen, in overeenstemming met de EU-methodiek. De EU verzoekt Moldavië iets te doen aan de lacunes in de afstemming op het kaderbesluit betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

Wat de rechten van **personen met een handicap** betreft, neemt de EU nota van de plannen van Moldavië om zich aan te passen aan het EU-acquis, onder meer op het gebied van toegankelijkheid. De EU onderstreept dat er inspanningen nodig zijn om uitvoering te geven aan de Europese en internationale normen op dit gebied, waaronder het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, met name om discriminatie aan te pakken, de rechten van personen met een handicap en de beschikbaarheid van openbare en gemeenschapsgebaseerde diensten te bevorderen, de de-institutionalisering te intensiveren en de toegang tot onderwijs en werkgelegenheid en de overgang naar een op de mensenrechten gebaseerd beoordelingssysteem voor handicaps te bevorderen.

De EU verzoekt Moldavië de bescherming van de **rechten van het kind** hoog te houden en te verbeteren door verdere afstemming op het EU-acquis en de desbetreffende Europese normen inzake kindvriendelijke justitie, en door te zorgen voor een geïntegreerd systeem voor kinderbescherming. De EU wijst erop dat het belangrijk is dat Moldavië beslissende vooruitgang boekt bij de de-institutionalisering van kinderen die leven zonder ouderlijke zorg en kinderen met een handicap en bij de verbetering van gemeenschaps- en familiegebaseerde diensten voor kinderen in kwetsbare situaties, en dat het zorgt voor de beschikbaarheid van hoogwaardige, betrouwbare, uitgesplitste en geactualiseerde gegevens over kinderen die met de wet in aanraking komen of die zich in een instelling bevinden. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om in het hele land te zorgen voor meer lokale specialisten op het gebied van kinderbescherming en om gespecialiseerde opleidingen te verstrekken aan personeel dat in contact komt met kinderen.

De EU merkt op dat verdere inspanningen nodig zijn om te zorgen voor afstemming op het EU-acquis inzake de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures en de rechten van slachtoffers van strafbare feiten, met inbegrip van de rechten van kinderen. Moldavië moet er met name voor zorgen dat het concept van bescherming tegen secundaire en herhaalde victimisatie wordt versterkt door het niet alleen toe te passen op slachtoffers van bepaalde soorten criminaliteit. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om minimumnormen vast te stellen voor de rechten, de ondersteuning, de bescherming en de schadeloosstelling van slachtoffers van strafbare feiten.

De EU stelt vast dat het wetgevingskader van Moldavië de **rechten van personen die tot een minderheid behoren**, waarborgt en onderstreept de noodzaak van voortdurende aandacht voor de rechten van deze personen. De EU neemt nota van de plannen van Moldavië om de beschikbaarheid en kwaliteit van het onderwijs van en in het Roemeens in het openbaar onderwijs verder te verbeteren en om de talen van nationale minderheden te bevorderen.

De EU benadrukt dat Moldavië ervoor moet zorgen dat zijn wetgevingskader volledig in overeenstemming wordt gebracht met het EU-acquis zodat bij de toetreding het volledige genot van de **EU-burgerschapsrechten** is gewaarborgd.

4. Hoofdstuk 24 – Justitie, vrijheid en veiligheid

De EU onderstreept dat het rechtskader van Moldavië met betrekking tot de **bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit en de samenwerking op het gebied van rechtshandhaving** gedeeltelijk is aangepast aan het EU-acquis, en neemt nota van de stappen die Moldavië heeft gezet om te zorgen voor verdere aanpassing aan het EU-acquis op dit gebied. De EU merkt op dat het strategisch kader van Moldavië in overeenstemming is met de strategische prioriteiten van de EU en dat Moldavië regelmatig dreigingsanalyses en risicobeoordelingen uitvoert ter ondersteuning van empirisch onderbouwde beleidsvorming. De EU verzoekt Moldavië de coördinatie en monitoring van de uitvoering van deze strategische kaders op te voeren. De EU moedigt Moldavië aan de samenwerking tussen zijn rechtshandhavings- en justitiële autoriteiten enerzijds en de EU-lidstaten, Cepol, Europol en Eurojust anderzijds te versterken, en zijn betrokkenheid bij Empact verder te vergroten. De EU benadrukt ook dat verdere inspanningen nodig zijn met het oog op consolidatie van de tentoongespreide solide staat van dienst op het gebied van onderzoeken, vervolgingen en definitieve veroordelingen met betrekking tot alle soorten van zware en georganiseerde criminaliteit, met inbegrip van het witwassen van geld, en op het gebied van de inbeslagneming en confiscatie van vermogensbestanddelen in deze context. De EU merkt op dat de rechtshandhavingsinstanties proactiever en systematischer moeten reageren op georganiseerde criminaliteit, met name als het gaat om onderzoeken naar criminele netwerken met een hoog risico. De EU benadrukt dat Moldavië zijn operationele en analytische capaciteiten moet versterken, onder meer als het gaat om forensische deskundigheid en inlichtingengestuurde rechtshandhaving, met name door te zorgen voor een efficiënte verzameling, analyse en verspreiding van inlichtingengegevens volgens de hoogste normen. De EU onderstreept tevens dat Moldavië moet aantonen dat het op een geloofwaardige en systematische manier financiële onderzoeken instelt in het kader van de aanpak van georganiseerde criminaliteit en het witwassen van geld, waarbij wordt gezorgd voor meer inbeslagnemingen en confiscaties van vermogensbestanddelen, en neemt nota van Moldaviës toezeggingen in dit verband. De EU verzoekt Moldavië meer financiële onderzoeken uit te voeren, en daarnaast ook zijn capaciteit op te bouwen voor het aanpakken van complexe financiële zaken. Moldavië moet ook zijn systeem voor de ontneming van vermogensbestanddelen versterken, met inbegrip van de bevoegde nationale autoriteiten, zoals het nationale bureau voor de ontneming van vermogensbestanddelen en vermogensbeheer. De EU merkt op dat Moldavië de instellingen voor de bestrijding van georganiseerde criminaliteit van voldoende middelen moet voorzien en verbetering moet brengen in de interinstitutionele coördinatie bij de opsporing en bestrijding van criminaliteit.

De EU stelt vast dat de vervolging van het louter witwassen van geld en van witwassen van door eigen misdrijf verkregen opbrengsten in de Moldavische wetgeving is opgenomen, maar dat de praktische uitvoering problematisch blijft. De staat van dienst op het gebied van veroordelingen moet aanzienlijk worden verbeterd. Moldavië moet ervoor zorgen dat de relevante wetgeving inzake onderzoek naar en strafbaarstelling van witwassen en inzake terrorismefinanciering in overeenstemming is met het EU-acquis en de internationale normen, zoals die van de Financiële actiegroep en Moneyval.

De EU verzoekt Moldavië alle nodige wetgeving en uitvoeringsmaatregelen vast te stellen om te zorgen voor volledige afstemming op het EU-acquis op het gebied van **cybercriminaliteit**, en toe te treden tot het tweede aanvullend protocol bij het Verdrag van Boedapest teneinde cybercriminaliteit doeltreffend te kunnen bestrijden. Moldavië moet ook blijik geven van een solide staat van dienst op het gebied van de preventie en bestrijding van cybercriminaliteit, met name door te zorgen voor versterkte instrumenten en apparatuur voor het onderzoeken van cybercriminaliteit, onder meer voor forensisch onderzoek. Moldavië moet ook de samenwerking tussen het agentschap voor cyberbeveiliging en het centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit institutionaliseren.

De EU neemt nota van het plan van Moldavië om zijn capaciteit voor het onderzoeken en vervolgen van **seksueel misbruik van kinderen, ook online**, te versterken, zijn regelgevingskader volledig in overeenstemming te brengen met het EU-acquis op dit gebied, en de maatregelen voor de bescherming van kinderen te versterken. De EU verzoekt Moldavië bijzondere aandacht te besteden aan de bescherming en preventie (met inbegrip van het voorkomen van revictimisatie) van online en offline seksueel misbruik van kinderen en hier werk van te maken.

De EU neemt nota van de grote bedrijvigheid van Moldavië op het gebied van Empact Firearms, wat heeft geleid tot positieve resultaten op het gebied van de bestrijding van de **illegale handel in vuurwapens**. De EU neemt er tevens nota van dat Moldavië positieve institutionele hervormingen heeft doorgevoerd met de aanwijzing van een nationale commissie voor handvuurwapens en lichte wapens en de oprichting van nationale contactpunten voor vuurwapens, en verzoekt Moldavië te werken aan de operationalisering ervan. De EU neemt tevens nota van het plan van Moldavië om een specifiek strategisch kader vast te stellen, de capaciteit van de rechtshandavingsinstanties om te reageren op vuurwapengerelateerde dreigingen te versterken, de forensische analysecapaciteit voor vuurwapengerelateerde onderzoeken te vergroten, en de beveiliging en veiligheid van de voorraden te verbeteren.

De EU onderstreept dat Moldavië een land van herkomst, doorreis en bestemming van **mensenhandel** is en de maatregelen ter bestrijding van mensenhandel moet aanscherpen, waarbij bijzondere aandacht moet uitgaan naar vroegtijdige identificatie van potentiële slachtoffers en bescherming van slachtoffers, onder meer door middel van versterkte maatregelen op het gebied van bijstand, opvang en sociale bescherming. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om de institutionele capaciteit voor slachtofferbescherming in dit verband te versterken. De EU benadrukt dat Moldavië in dit verband nog blijf moet geven van een solide staat van dienst op het gebied van proactieve onderzoeken, vervolgingen en definitieve veroordelingen.

De EU neemt er nota van dat het rechtskader van Moldavië gedeeltelijk is afgestemd op het EU-acquis op het gebied van drugs en verzoekt Moldavië te zorgen voor volledige afstemming. De EU wijst op de goede **samenwerking op het gebied van drugs** tussen de Moldavische rechtshandhavingsautoriteiten enerzijds en hun tegenhangers in de EU-landen en Europol en het EU-drugsagentschap (EUDA) anderzijds. De EU merkt op dat Moldavië, in nauwe samenwerking met het EUDA, de gegevensverzameling over alle drugsgerelateerde indicatoren verder moet ontwikkelen en de operationele samenwerking ter bestrijding van de drugshandel moet intensiveren, onder meer binnen Empact en in samenwerking met Europol. De EU verzoekt Moldavië een omvattend strategisch kader op het gebied van drugs vast te stellen, dat gericht is op preventie, op het terugdringen van zowel vraag als aanbod, en op drugsgerelateerde schade. De EU neemt voorts nota van het plan van Moldavië om zijn institutionele kader operationeel te maken, met name door het versterken van het nationaal drugswaarnemingscentrum en de oprichting van een operationeel nationaal systeem voor vroegtijdige waarschuwing voor uitwisseling van informatie over nieuwe psychoactieve stoffen. De EU onderstreept dat het, naast de aanpassing van het wetgevings- en strategisch kader aan het EU-acquis, van cruciaal belang is dat Moldavië solide resultaten boekt op het gebied van inbeslagnames van drugs en vervolgingen en veroordelingen in drugsgerelateerde zaken, alsmede systematische confiscatie van criminele vermogensbestanddelen en snelle vernietiging van geconfisqueerde drugs. De EU verzoekt Moldavië tevens zijn capaciteit op het gebied van forensisch onderzoek te vergroten en zijn capaciteit voor het terugdringen van de vraag naar drugs verder te ontwikkelen.

De EU neemt er nota van dat Moldavië beschikt over een strategisch, juridisch en institutioneel kader voor **terrorismebestrijding**, dat met het oog op volledige afstemming op het EU-acquis moet worden aangepast. De EU merkt op dat moet worden gezorgd voor meer regionale samenwerking en meer uitwisseling van gevoelige informatie met Europol en de lidstaten. De EU verzoekt Moldavië een strategisch kader voor terrorismebestrijding en een strategie voor de preventie en bestrijding van radicalisering en gewelddadig extremisme vast te stellen. De EU neemt voorts nota van het plan van Moldavië om terroristische online-inhoud aan te pakken door zijn rechtskader af te stemmen op het EU-acquis, alsmede van de toezegging van Moldavië om het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven te reguleren. De EU benadrukt dat er verdere inspanningen nodig zijn om terrorismefinanciering en het witwassen van geld aan te pakken, onder meer door de rechtshandavingscapaciteit op het gebied van financiële onderzoeken en het witwassen van geld te versterken. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om **kritieke infrastructuur te beschermen en de weerbaarheid van zijn kritieke entiteiten te vergroten**, onder meer door een weerbaarheidsstrategie vast te stellen, zijn kritieke entiteiten in kaart te brengen en een institutioneel kader op te tuigen. Moldavië moet ook risicobeoordelingen uitvoeren in de sectoren die onder dit acquis vallen.

De EU merkt op dat Moldavië de grondbeginselen van **justitiële samenwerking in strafzaken, burgerlijke en handelszaken** in zijn wetgeving heeft verankerd en dat het tot tal van desbetreffende internationale verdragen is toegetreden, maar dat verdere aanpassing aan het EU-acquis nodig is, met name wat betreft de betekening en kennisgeving van stukken en bewijsverkrijging, bemiddeling, familiezaken en erfenissen, insolventie en rechtsbijstand. De EU neemt nota van het plan van Moldavië om verschillende nog te bekrachtigen internationale verdragen op het gebied van justitiële samenwerking te bekrachtigen. De EU verzoekt Moldavië ook zijn bestuurlijke capaciteit op te voeren zodat het voldoet aan de EU-voorschriften inzake justitiële samenwerking in strafzaken en burgerlijke en handelszaken, en, wat strafzaken betreft, te zorgen voor doeltreffende samenwerking met Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie (EOM). Moldavië wordt verzocht een voltijdse verbindingsmagistraat te detacheren bij Eurojust en het hoofdkantoor van het EOM.

De EU neemt er nota van dat Moldavië wat **migratie** betreft steeds meer een doorreis- en bestemmingsland wordt. De EU onderstreept dat moet worden gezorgd voor goede coördinatiemechanismen tussen de betrokken autoriteiten. De EU neemt nota van het plan van Moldavië om zijn noodplan voor het beheer van grote migratiestromen te actualiseren en verzoekt Moldavië daar passende middelen voor toe te wijzen. De EU neemt tevens nota van het plan van Moldavië om de nodige wijzigingen op het gebied van legale migratie aan te nemen teneinde zich aan te passen aan het geldende EU-acquis, bijvoorbeeld de gecombineerde vergunning voor werk en verblijf voor onderdanen van derde landen (ook seizoenarbeiders), met een aantal bepalingen inzake gezinshereniging en langdurig ingezetenen, met regels inzake de voorwaarden voor toegang en verblijf voor hooggekwalificeerde werknemers via de Europese blauwe kaart en voor studenten en onderzoekers, en met regels inzake binnen een onderneming overgeplaatste personen. De EU neemt voorts nota van het plan van Moldavië om zijn wetgeving aan te passen aan het relevante EU-acquis op het gebied van irreguliere migratie. De EU onderstreept dat de samenwerking van Moldavië met Frontex goed is en verzoekt Moldavië deze samenwerking te verdiepen. De EU neemt voorts nota van de lopende onderhandelingen over een nieuwe werkregeling met Frontex met betrekking tot zijn nieuwe mandaat. De EU neemt tevens nota van de aanzienlijke inspanningen van Moldavië om operationele partnerschappen met lidstaten op te bouwen bij de bestrijding van irreguliere migratie. De EU benadrukt dat de financiële, personele en technische middelen op migratiegebied over de hele linie moeten worden verhoogd, met name met het oog op een betere voorkoming en aanpak van irreguliere migratie. Ook vraagt de EU Moldavië om zijn capaciteit te versterken wat betreft het toepassen van terugkeerprocedures in overeenstemming met het EU-acquis.

De EU neemt er nota van dat er op het gebied van **asiel** maatregelen in het kader van het noodplan zijn genomen voor het aanpakken van de massale toestroom van asielzoekers die in Moldavië aankomen in de context van Ruslands aanvalsoorlog tegen Oekraïne. De EU neemt er evenwel nota van dat de personele, financiële, technische en logistieke capaciteit moet worden versterkt in geval van een toename van het aantal asielzoekers, onder meer door te zorgen voor voldoende opvangvoorzieningen. De EU verzoekt Moldavië ook bijzondere aandacht te besteden aan personen met bijzondere behoeften, met name door zijn nationale systeem voor doorverwijzing van asielzoekers met bijzondere behoeften te herzien en hun adequate bijstand en huisvesting te bieden. De EU neemt nota van het plan van Moldavië om zijn asielstelsel grondig te herzien en asielzoekers een betere toegang tot diensten en integratieprogramma's te bieden.

De EU neemt er nota van dat het **visumbeleid** van Moldavië nog niet volledig is afgestemd op dat van de EU. De EU herinnert eraan dat voor toetreding volledige harmonisatie met het EU-visumbeleid is vereist, en verzoekt Moldavië zich geleidelijk aan te passen. De EU verzoekt Moldavië om, in afwachting van volledige aanpassing aan het visumbeleid, bij binnenkomst een strengere screening te verrichten van niet-visumplichtige onderdanen van derde landen, met name onderdanen die komen uit landen die veiligheidsrisico's of risico's in verband met irreguliere migratie met zich meebrengen. De EU neemt er nota van dat het informatiesysteem van Moldavië extra technische aanpassingen nodig zal hebben om aan het Visuminformatiesysteem te voldoen, en neemt nota van het plan van Moldavië om een daarmee interoperabel nationaal visuminformatiesysteem te ontwikkelen, wat te gelegener tijd na de toetreding kan gebeuren. De EU verzoekt Moldavië tevens de desbetreffende regels, procedures en capaciteiten te ontwikkelen voor het verzamelen van vingerafdrukken voor de afgifte van biometrische reis- en verblijfsdocumenten en voor de uitwisseling van informatie met de lidstaten.

De EU neemt met betrekking tot **Schengen en de buitengrenzen** nota van de goede en voortgezette operationele samenwerking met Frontex op het gebied van grensbewaking, wat onder meer is gebleken uit de organisatie door Moldavië van een gezamenlijke operatie en uit de samenwerking inzake opleidingen. De EU verzoekt Moldavië deze samenwerking verder te blijven ontwikkelen en onderstreept dat het grote verloop bij grenspolitiefunctionarissen moet worden aangepakt en dat de infrastructuur en uitrusting moeten worden versterkt. De EU herinnert eraan dat belangrijke delen van het Schengenacquis, waaronder het ontbreken van controles aan de binnengrenzen, afhankelijk zullen worden gesteld van de naleving door Moldavië van aanvullende objectieve vereisten die in het kader van het Schengenevaluatiemechanisme moeten worden geverifieerd. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om een Schengenactieplan aan te nemen ter voorbereiding op de toetreding van het land tot het Schengengebied.

Wat de **vervalsing van de euro** betreft, onderstreept de EU de noodzaak van oprichting van een nationaal centraal bureau voor valsemunterij en van verdere aanpassing aan het EU-acquis. Het verheugt de EU dat Moldavië in december 2024 zijn toetreding tot het Verdrag van Genève ter bestrijding van de valsemunterij heeft afgerond.

5. Economische criteria

De EU neemt er nota van dat Moldavië eraan hecht een **functionerende markteconomie** te worden. De EU onderstreept dat Moldavië zich inzet voor macro-economische stabiliteit, economische hervormingen en houdbare overheidsfinanciën. De EU neemt er nota van dat de overheidsschuld houdbaar is, terwijl Moldavië in recente crises nog grote begrotingstekorten kende. De EU verzoekt Moldavië de houdbaarheid van de begroting te waarborgen en tegelijkertijd overheidsinvesteringen in evenwicht te brengen, onder meer door het nieuwe kader voor een centraal projectenkanaal toe te passen, de belastinggrondslag te verbreden en de uitgaven efficiëntie te verbeteren door middel van uitgaventoetsingen. De EU onderstreept dat er ondanks grote inspanningen en vooruitgang in de afgelopen jaren, nog belangrijke structurele zwakheden blijven bestaan die de doeltreffende werking van de markteconomie blijven beperken en lokale en buitenlandse investeerders blijven afschrikken. Het betreft onder meer: i) een zwak ondernemingsklimaat dat bovendien nog eens zeer nadelig wordt beïnvloed door Ruslands aanvalsoorlog tegen buurland Oekraïne, ii) een lage arbeidsmarktparticipatiegraad, iii) een bloeiende informele economie, iv) een dominante positie van overheidsbedrijven in bepaalde sectoren, en dat terwijl belangrijke stappen van de lopende hervorming van overheidsbedrijven nog op zich laten wachten, en v) een beperkte ontwikkeling van de financiële sector met hardnekkige obstakels voor de toegang tot financiering.

De EU neemt er nota van dat Moldavië vooruitgang boekt wat betreft zijn **vermogen om het hoofd te bieden aan concurrentiedruk en marktkrachten** binnen de Unie. De EU neemt er nota van dat Moldavië's economie sterk afhankelijk blijft van een landbouwsector met een lage productiviteit, ondanks een geleidelijke verschuiving naar diensten, waardoor de economie van het land blootstaat aan grote risico's in verband met klimaatverandering. De EU verzoekt Moldavië zijn economie verder te diversifiëren en zijn weerbaarheid tegen klimaatverandering te versterken. De EU neemt nota van de toenemende integratie van Moldavië in de EU-markt, zowel wat handel als buitenlandse directe investeringen (BDI) betreft, en beveelt Moldavië aan de integratie van lokale bedrijven in mondiale waardeketens verder te ondersteunen, met name door middel van een uitvoer met een hogere toegevoegde waarde en die ook gediversifieerd is. De EU onderstreept dat de veerkracht van Moldavië op energiegebied de afgelopen jaren aanzienlijk is verbeterd, voornamelijk als gevolg van grote investeringen in energie-infrastructuur en marktintegratie in de EU. Hoewel er nog aanzienlijke lacunes bestaan, neemt de EU er nota van dat de vervoersinfrastructuur, de digitalisering van de economie en de kwaliteit van het onderwijs langzaam verbeteren. De EU onderstreept daarbij wel dat de investeringen in alle gebieden van de fysieke infrastructuur moeten toenemen, waarbij wordt gebruikgemaakt van de middelen uit het groeiplan voor Moldavië, ondersteund door een verbeterd beheer van overheidsinvesteringen en governancehervormingen. De EU verzoekt Moldavië verbetering te brengen in zijn productiviteit en technologische vooruitgang, die momenteel worden belemmerd door een gebrek aan ondernemers- en technologische knowhow, lage BDI-niveaus, discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden en aanhoudend lage uitgaven voor O&O en innovatie, door middel van hogere kwaliteit en niveaus van de onderwijsresultaten die zijn afgestemd op de behoeften van de arbeidsmarkt, en inspanningen om investeringen in onderzoek en door BDI geschraagde technologieoverdracht te ondersteunen.

De EU verzoekt Moldavië systematisch en grondig gevolg te geven aan de beleidsaanbevelingen van de EU in de Commissieverslagen over het uitbreidingspakket en in de gezamenlijk overeengekomen beleidsrichtsnoeren in het kader van de gezamenlijke conclusies van de economische en financiële dialoog tussen de EU en de kandidaat-lidstaten, alsmede van de toezeggingen in het kader van het groeiplan, die Moldavië zullen ondersteunen bij het voldoen aan de economische criteria.

6. Hoofdstuk 5 – Openbare aanbesteding

De EU merkt op dat het beleid van Moldavië met betrekking tot openbare aanbestedingen gedeeltelijk is afgestemd op het EU-acquis. Hoewel er op het gebied van de **klassieke sectoren en nutsbedrijven** een goede mate van aanpassing is, verzoekt de EU Moldavië zijn wetgeving op deze gebieden te herzien en daarbij met name te kijken naar uitsluiting van het toepassingsgebied, uitsluitingsgronden, gunningscriteria, kwalificatie- en selectiecriteria van marktdeelnemers en aanbestedingen van geringe waarde, teneinde zijn wetgeving volledig in overeenstemming te brengen met de EU-richtlijnen inzake overheidsopdrachten. De EU neemt er tevens nota van dat Moldavië op het gebied van **concessies en publiek-private partnerschappen (ppp's)** zijn wetgeving gedeeltelijk aan het EU-acquis heeft aangepast, en onderstreept dat het land nog meer inspanningen moet leveren om zijn wetgeving verder aan te passen. Voorts verzoekt de EU Moldavië zijn inspanningen voort te zetten om coherente wetgeving op dit gebied, en met name een versterkt rechtskader voor ppp's, tot stand te brengen. De EU neemt nota van het plan van Moldavië om een omvattende wet in te voeren inzake overheidsopdrachten op **defensie- en veiligheidsgebied**.

De EU merkt op dat Moldavië maar beperkt voorbereidingen heeft getroffen op het gebied van de **uitvoerings- en handhavingscapaciteit** inzake overheidsopdrachten. De EU onderstreept het belang van transparantie en integriteit bij aanbestedingen, alsmede van efficiëntie en een grondige uitvoering. De EU neemt met name nota van het plan van Moldavië om een nieuw elektronisch aanbestedingssysteem in te voeren ter versterking van de transparantie, de efficiëntie, een doeltreffende gegevensverzameling en de monitoring. De EU verzoekt Moldavië de capaciteit van de aanbestedende diensten op zowel centraal als lokaal niveau te versterken via het Bureau voor overheidsopdrachten om het systeem voor overheidsopdrachten nog beter te laten functioneren, naast de hervorming van zijn wetgevingskader, en corruptierisico's aan te pakken gezien de grote kwetsbaarheid in deze sector.

De EU neemt nota van de hoge mate van afstemming van Moldavië op het acquis wat betreft het **stelsel van rechtsmiddelen**. De EU verzoekt Moldavië zijn wetgeving te herzien om inconsistenties met betrekking tot de termijnen voor het indienen van klachten aan te pakken en zijn wetgeving aan te passen aan het acquis wat het evaluatiesysteem voor de nutssector betreft. Daarnaast neemt de EU er nota van dat Moldavië zijn transparant elektronisch klachtensysteem heeft ingevoerd via het platform van het nationaal agentschap voor het oplossen van klachten. De EU onderstreept dat Moldavië de interoperabiliteit van zijn gedigitaliseerde evaluatiesysteem moet garanderen, naast het moderniseren van zijn elektronische aanbestedingssysteem. De EU neemt er nota van dat het Moldavische stelsel van rechtsmiddelen stabiel blijft presteren en goede beslissingen over de ingediende klachten blijft genereren.

7. Hoofdstuk 18 – Statistiek

De EU merkt op dat de **statistische infrastructuur** van Moldavië gedeeltelijk in overeenstemming is met het EU-acquis. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om voldoende financiële en personele middelen te blijven toewijzen aan de statistieksector om gehele overeenstemming met het EU-acquis te bereiken.

De EU neemt nota van het plan van Moldavië om de ontwikkelingsstrategie 2023-2030 voor het nationaal statistisch systeem (NSS) en het programma 2023-2026 voor de ontwikkeling van het NSS uit te voeren.

De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om een interinstitutionele werkgroep op te richten en memoranda van overeenstemming tussen instellingen te doen sluiten om de verantwoordelijkheden van de betrokken instellingen voor de productie van bepaalde nieuwe statistieken beter af te bakenen.

De EU neemt er nota van dat Moldavië de belangrijkste **EU-classificaties** heeft ingevoerd, maar dat daarbij in wisselende mate aan het acquis wordt voldaan. De EU neemt nota van de toezegging van Moldavië om verder het nodige werk aan statistische registers te verrichten zodat volledig aan het EU-acquis zal worden voldaan.

De EU onderstreept dat Moldavië zijn wetgeving slechts gedeeltelijk aan het EU-acquis inzake **statistiek** heeft aangepast, en dat er op alle gebieden nog veel werk moet worden verzet. De EU verzoekt Moldavië verdere vooruitgang te boeken op alle statistische gebieden om volledige overeenstemming met het acquis te bereiken.

8. Hoofdstuk 32 – Financiële controle

De EU neemt er nota van dat Moldavië gedeeltelijk voldoet aan het EU-acquis inzake **interne financiële controle bij de overheid** en dat het wetgevingskader van het land grotendeels op de EU-normen is afgestemd. De EU onderstreept dat de effectieve uitvoering van de interne controle moet worden verbeterd, met name wat betreft gedelegeerde verantwoordingsplicht van het management en risicobeheer. De EU onderstreept voorts dat de personele capaciteit van de interne-auditfunctie aanzienlijk moet worden vergroot en dat de planning voor interne audits moet worden verbeterd om aan de vereisten van de interne-auditfunctie te voldoen.

De EU verzoekt Moldavië het effect van de interne- en de **externe-auditfunctie** te vergroten zodat volledig wordt voldaan aan de professionele normen en beginselen van de EU.

De EU verzoekt Moldavië zijn wetgevingskader adequaat te wijzigen om de **onafhankelijkheid en de status van de Rekenkamer** te regelen conform de internationale normen.

De EU verzoekt Moldavië zijn nationale wetgeving volledig aan te passen aan de EU-richtlijn betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de **financiële belangen van de Unie** schaadt.

De EU verzoekt Moldavië de samenwerking tussen de nationale bevoegde autoriteiten bij de **bescherming van de euro tegen valsemunterij** formeel tot stand te brengen en te versterken.

* * *

Gezien de huidige stand van de voorbereidingen van Moldavië merkt de EU op dat, met dien verstande dat Moldavië vorderingen moet blijven maken met de aanpassingen aan en uitvoering van het EU-acquis en de relevante Europese normen voor cluster 1, Moldavië aan de volgende tussentijdse ijkpunten moet voldoen:

- *op horizontaal niveau voor cluster 1* waarborgt Moldavië een nauwlettend en permanent toezicht op de voortgezette uitvoering van de routekaarten voor de rechtsstaat, de hervorming van het openbaar bestuur en de werking van de democratische instellingen door middel van een robuust en multidisciplinair toezichtsmechanisme, waarbij bijzondere aandacht moet uitgaan naar de toereikendheid van de personele en financiële middelen, de institutionele capaciteit, de naleving van vastgestelde termijnen en een actieve en zinvolle dialoog met het maatschappelijk middenveld.

Hoofdstuk 23 – Rechterlijke macht en grondrechten

Moldavië voert zijn alomvattende justitiële hervorming verder uit en bewerkstelligt daarbij verbeteringen op het gebied van onpartijdigheid, onafhankelijkheid, verantwoording, kwaliteit en efficiëntie binnen het rechtsstelsel, in overeenstemming met het EU-acquis en de Europese normen. Meer bepaald zal Moldavië aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- de capaciteit, kwaliteit, transparantie, doeltreffendheid en structurele onafhankelijkheid van de organen voor zelfbestuur van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie, de Hoge Raad voor de magistratuur en de Hoge Raad van aanklagers en hun gespecialiseerde colleges verder heeft versterkt, onder meer door voldoende middelen toe te wijzen; tastbare vooruitgang heeft geboekt bij de invoering van de nieuwe structuur van de rechterlijke macht en van het openbaar ministerie;

- de structurele onafhankelijkheid en consequente verantwoordingsplicht van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie heeft versterkt, met name door aanzienlijke vooruitgang te boeken met het voltooiën van de doorlichting en een volgehouden verantwoording en integriteit in het justitiële stelsel op alle niveaus na doorlichting, conform de Europese normen, mede door een verbeterde tuchtprocedure, en meer operationele autonomie en structurele integriteit in het openbaar ministerie;
- de kwaliteit van justitie heeft vergroot, onder meer door in voldoende financiële en personele middelen voor de diensten van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie te voorzien, de vacatures in de justitiële sector aanzienlijk te verminderen, de hervorming van het hooggerechtshof uit te voeren en het nationaal instituut voor justitie te beter te laten functioneren;
- de efficiëntie van het gerechtelijk apparaat heeft vergroot, onder meer door verbetering te brengen in de afhandelingspercentages en de beslissingstermijnen, met als gevolg een structureel wegwerken van de achterstand in zaken, verbeterde procedures voor het grondwettelijk hof, een toegenomen gebruik van mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting, betere rechtshulp en hogere handhavingspercentages, alsmede in de digitalisering van het rechtsstelsel.

Moldavië boekt aanzienlijke verdere vooruitgang bij het aanpakken en voorkomen van corruptie. Meer bepaald zal Moldavië aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- het rechts- en strategisch kader voor corruptiebestrijding consequent ten uitvoer heeft gelegd in overeenstemming met de Europese en internationale normen, met inbegrip van de desbetreffende aanbevelingen van de Greco, het OVSE-ODIHR en de OESO, met doeltreffende coördinatie, budgettering, monitoring en evaluatie;
- aanzienlijk de onafhankelijkheid, effectiviteit, coördinatie en operationele capaciteit heeft vergroot van de gespecialiseerde instellingen voor corruptiebestrijding en andere relevante instellingen die verantwoordelijk zijn voor corruptiebestrijding;

- het kader voor corruptiepreventie efficiënter heeft gemaakt, en het aldus geleidelijk aanpast aan het EU-acquis, bijvoorbeeld wat betreft bescherming van klokkenluiders, en versterking van de controle van vermogensverklaringen;
- tastbare vooruitgang heeft geboekt bij het aantonen van een solide staat van dienst op het gebied van onderzoeken, vervolgingen en veroordelingen in corruptiezaken, met name definitieve veroordelingen op hoog niveau, en het aantal en de totale waarde van in beslag genomen, bevroren en geconfisqueerde vermogensbestanddelen heeft verhoogd;
- de mainstreaming van concrete corruptiebestrijdingsmaatregelen heeft verbeterd door middel van risicobeoordelingen en systeemintegriteitsmaatregelen in de sectoren die het kwetsbaarst zijn voor corruptie.

Moldavië voert verdere verbeteringen door in de bescherming van de grondrechten in de praktijk. Meer bepaald zal Moldavië aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- de uitvoering van het rechts- en beleidskader voor de grondrechten en de handhaving ervan in de praktijk heeft versterkt, met name door een verhoogde uitvoering van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en een capaciteitsvergroting voor onafhankelijke instellingen voor de grondrechten, waaronder de Raad voor Gelijkheid en het Bureau van de Volksadvocaat (ombudsman);
- de hervorming van de gevangnissen en detentie heeft voortgezet, waaronder het verbeteren van de omstandigheden en het opvolgen van gevallen van mishandeling;
- de vrijheid van vereniging en meningsuiting heeft vergroot, waaronder de vrijheid en pluriformiteit van de media, door versterking van de onafhankelijkheid en de institutionele capaciteit van de publieke media en van een kader voor het toezicht op hun activiteiten, alsook door transparantie van media-eigendom te waarborgen in overeenstemming met internationale en EU-normen;

- verdere vooruitgang heeft geboekt bij de aanpassing van de nationale wetgeving aan het EU-acquis op het gebied van gelijkheid en non-discriminatie, haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen, de rechten van personen met een handicap, gendergelijkheid en de bestrijding van gendergerelateerd geweld, procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures en de rechten van slachtoffers, betere gegevensverzameling en gespecialiseerde ondersteunende diensten voor slachtoffers van misdrijven, en de capaciteit van het nationale centrum voor gegevensbescherming heeft vergroot;
- vooruitgang heeft geboekt met het opzetten van een geïntegreerd systeem voor kindbescherming en met het aanpassen van zijn wetgeving aan het EU-acquis inzake de rechten van het kind, en vorderingen heeft gemaakt met het niet in instellingen plaatsen van uit huis geplaatste kinderen en van personen met een handicap.

Hoofdstuk 24 – Justitie, vrijheid en veiligheid

Moldavië boekt concrete vooruitgang bij de bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit. Meer bepaald zal Moldavië aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- verdere aanpassing aan het EU-acquis inzake de bestrijding van georganiseerde criminaliteit heeft bewerkstelligd, onder meer op het gebied van het onderzoek naar en de strafbaarstelling van witwassen en de ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen;
- concrete vooruitgang heeft geboekt met het aantonen van een solide staat van dienst op het gebied van onderzoeken, vervolgingen en definitieve veroordelingen op alle gebieden van zware en georganiseerde criminaliteit (waaronder mensenhandel en seksueel misbruik van kinderen, cybercriminaliteit, illegale handel in vuurwapens, de productie van en handel in drugs, het witwassen van geld, en terrorisme);

- heeft aangetoond dat het bij het bestrijden van zware en georganiseerde criminaliteit, waaronder het witwassen van geld, een geloofwaardige en systematische praktijk van het instellen van financiële onderzoeken hanteert;
- tastbare vooruitgang heeft geboekt met het aantonen van een solide staat van dienst op het gebied van inbeslagneming en definitieve confiscatie van vermogensbestanddelen, en zijn systeem voor de ontneming van vermogensbestanddelen heeft verbeterd;
- aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt bij het ontmantelen van netwerken van mensenhandel en illegale handel in vuurwapens, onder meer door het nationale contactpunt voor handvuurwapens en lichte wapens in gebruik te nemen;
- het institutionele kader heeft versterkt, met name door de bevoegdheden en taken van rechtshandhavingsinstanties duidelijker af te bakenen, hun onafhankelijkheid en integriteit en hun operationele, analytische en IT-capaciteiten te vergroten en de instanties onderling beter te laten samenwerken;
- zijn bestuurlijke capaciteit heeft uitgebreid zodat het voldoet aan de EU-eisen inzake justitiële samenwerking in strafzaken, burgerlijke en handelszaken, en doeltreffende samenwerking met Eurojust en het EOM garandeert.

Moldavië levert meer inspanningen voor de samenwerking op het gebied van drugs. Meer bepaald zal Moldavië aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- een functionerend nationaal systeem voor vroegtijdige waarschuwing met voldoende middelen heeft opgezet, het nationale drugswaarnemingscentrum heeft versterkt en zijn wetgeving op het EU-acquis inzake drugs en drugsprecursoren heeft afgestemd;
- tastbare vooruitgang heeft geboekt met het aantonen van een solide staat van dienst op het gebied van inbeslagneming en vernietiging van drugs en van confiscatie van overeenkomstige vermogensbestanddelen.

Moldavië levert resultaten op het gebied van legale en irreguliere migratie, asiel en kwesties in verband met het Schengenacquis en de buitengrenzen en het visumbeleid. Moldavië zal meer bepaald aan dit tussentijdse ijkpunt voldoen zodra het:

- heeft gezorgd voor betere afstemming op het EU-acquis op het gebied van migratie, asiel, visumbeleid en grensbeheer, met inbegrip van verdere aanpassing aan de Europese methode voor geïntegreerd grensbeheer;
- zijn institutionele capaciteiten en de samenwerkings- en coördinatiemechanismen tussen de autoriteiten die betrokken zijn bij het beheer van migratie, grenzen en asiel heeft versterkt, zijn beheerplan voor toegenomen gemengde migratiestromen heeft geactualiseerd en de strijd tegen irreguliere migratie en migrantensmokkel heeft geïntensiveerd;
- zijn asielstelsel heeft verbeterd, met onder meer als resultaat dat de staat nu de nodige diensten aan asielzoekers aanbiedt.

* *

Gezien de huidige stand van de voorbereidingen van Moldavië, merkt de EU op dat, mits Moldavië voldoet aan de tussentijdse ijkpunten, horizontaal en voor de hoofdstukken over de rechtsstaat, en met dien verstande dat het land vorderingen moet blijven maken met de aanpassingen aan en de uitvoering van het EU-acquis dat wordt aangehaald in de hieropvolgende hoofdstukken en onverminderd aanvullende voorwaarden die worden vastgelegd in de verdere ijkpunten voor cluster 1, deze hoofdstukken alleen voorlopig kunnen worden afgesloten wanneer de EU het erover eens is dat aan de volgende ijkpunten wordt voldaan:

Hoofdstuk 5 – Openbare aanbesteding

Moldavië stemt zijn nationale rechtskader volledig af op het EU-acquis ten aanzien van alle overheidsopdrachten, met inbegrip ook van concessies, publiek-private partnerschappen, overheidsopdrachten op defensiegebied en internationale overeenkomsten waarin bepaalde overheidsopdrachten worden vrijgesteld van de regels voor overheidsopdrachten, conform het EU-acquis;

Moldavië voorziet in adequate bestuurlijke en institutionele capaciteit op alle niveaus, en neemt passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de nationale wetgeving op dit gebied tijdig voor de toetreding naar behoren wordt uitgevoerd en gehandhaafd, met inbegrip van de uitvoerings- en toezichtsinstrumenten. Dit omvat meer bepaald:

- het versterken van de controle- en auditmechanismen en het vergroten van de transparantie voor de uitvoeringsfase van overheidsopdrachten op basis van stelselmatige risicobeoordelingen met prioritering van controles in kwetsbare sectoren en procedures;
- het effectief functioneren van het stelsel van rechtsmiddelen, ook op het gebied van concessies, publiek-private partnerschappen en het plaatsen van opdrachten voor defensie;
- maatregelen/acties ter voorkoming en bestrijding van corruptie en belangenconflicten op het gebied van overheidsopdrachten, zowel op centraal als op lokaal niveau.

Moldavië toont aan dat het beschikt over een beproefd en eerlijk en transparant systeem voor overheidsopdrachten dat een efficiënt, effectief en economisch nuttig gebruik van overheidsmiddelen garandeert, ruimte biedt voor mededinging en krachtige waarborgen tegen corruptie biedt.

Hoofdstuk 18 – Statistiek

Moldavië verstrekt belangrijke macro-economische gegevens (nationale rekeningen en statistieken over de financiële posities van de overheid/BTP) overeenkomstig de geldende methode van het Europees systeem van rekeningen (ESR), alsook het bijbehorende programma voor de overdracht van de gegevens van het ESR, de kennisgevingsvereisten inzake het bni en de BTP en andere ter zake doende vereisten, samen met een uitvoerige beschrijving van de gebruikte methode; Eurostat heeft de ingediende gegevens en beschrijvingen reeds geverifieerd en reeds bevestigd dat er wordt voldaan aan de EU-regels inzake tijdigheid, volledigheid, coherentie, transparantie en nauwkeurigheid;

Moldavië neemt een routekaart aan voor: i) het opvullen van resterende lacunes in alle ESR-tabellen, ii) het overdragen van resterende tabellen uit het ESR-overdrachtsprogramma, iii) het opvullen van resterende lacunes in de informatie die samen met de BTP-tabellen moet worden verstrekt, en iv) het uitvoeren van resterende methodologische kwesties. Eurostat bevestigt de relevantie van de routekaart.

Hoofdstuk 32 – Financiële controle

Moldavië zorgt voor de correcte uitvoering van de nationale wetgeving inzake interne financiële controle bij de overheid, met name wat betreft gedelegeerde verantwoordingsplicht van het management en risicobeheer. De bestuurlijke capaciteit van de interne-auditfunctie wordt versterkt. De planningprocessen voor interne audits voldoen aan de internationale normen met betrekking tot de auditfunctie.

De Rekenkamer van Moldavië voldoet aan de normen van de Internationale Organisatie van Hoge Controle-instanties (INTOSAI). Meer bepaald regelt Moldavië's rechtskader op adequate wijze de onafhankelijkheid en de status van de Rekenkamer.

Moldavië heeft zijn wetgeving aangepast aan het EU-acquis inzake de bestrijding van fraude en andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad. Moldavië beschikt over een functionele en efficiënte coördinatiedienst fraudebestrijding en een bijbehorend netwerk. Moldavië voert een efficiënte nationale fraudebestrijdingsstrategie in ter bescherming van de financiële belangen van de EU. Moldavië toont aan dat het op solide wijze met de Commissie, het OLAF en het EOM samenwerkt met betrekking tot gemelde onregelmatigheden en onderzoeken waarmee EU-middelen zijn gemoeid.

Moldavië heeft zijn wetgeving aangepast aan het EU-acquis inzake de echtheidscontrole van euromunten en heeft de passende structuren opgezet en de samenwerking tussen de nationale bevoegde autoriteiten versterkt.

* *

Gedurende het gehele onderhandelingsproces zal er toezicht worden gehouden op de voortgang die wordt geboekt bij de aanpassing aan en de uitvoering van het EU-acquis en de desbetreffende Europese normen. De EU benadrukt dat zij bijzondere aandacht zal besteden aan de monitoring van alle bovengenoemde specifieke vraagstukken, zodat de bestuurlijke capaciteit van Moldavië, zijn capaciteit voor de volledige afstemming van zijn wetgeving op het EU-acquis voor alle in deze cluster genoemde sectoren, en verdere vorderingen met de uitvoering en handhaving kunnen worden gewaarborgd. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar het verband van deze cluster met andere onderhandelingsclusters. Een definitieve beoordeling van de aanpassing van de wetgeving van Moldavië aan het EU-acquis en de Europese normen ter zake, evenals van Moldavië's vermogen om het EU-acquis uit te voeren, zal pas in een later stadium van de onderhandelingen mogelijk zijn. De EU verzoekt Moldavië om, naast alle informatie die de EU met het oog op de onderhandelingen over deze cluster kan verlangen en die aan de Conferentie moet worden verstrekt, geregeld gedetailleerde schriftelijke informatie aan de Associatieraad te verstrekken over de voortgang die met de uitvoering van het EU-acquis wordt gemaakt.

Gezien het bovenstaande zal de Conferentie te gelegener tijd op deze cluster moeten terugkomen.

Voorts herinnert de EU eraan dat er tussen 3 juni 2026 en de afsluiting van de onderhandelingen nieuw EU-acquis kan zijn ontstaan.